

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору БРОЈ 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРАЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Montenegro)

РУКОПИСЕ ВАЉА СЛАТИ УРЕДНИШТВУ „ВЈЕСНИКА“

А ПРЕПЛАТУ И ОГЛАСЕ АДМИНИСТРАЦИЈИ

ОГЛАСИ СЕ НАПЛАЋУЈУ ПО ПОГОДБИ

Успјеси руске војске

Римска „Трибуна“ у допису из Петрограда доноси, да је прва епизода гигантске битке, на обалама Висле и Сана, довршена одбачењем њемачке војске, која је циљала на Варшаву. Неоспорно је да је царева војска однијела побједу над кајзеровом и ћесаровом војском; али, са обзиром на огроман простор ратних операција и на непрегледне масе бораца, та побједа не прелази границе једне епизоде ове гигантске борбе која се води између аустро-њемачке и руске војске, и у којој је оличена борба раса.

Пораз њемачке војске пред Варшавом мора се сматрати као пораз њемачких претходница, које су се биле отисле доста далеко и приближиле варшавским утврђењима, вребајући да заузму варош; док је маса њемачке војске остала на Висли, а аустроугарска на Сану. Може бити да ће поменути пораз њемачки бити од пресудног значаја у главној и дефинитивној битки, која је дјелимично отпочела; ну, како рекосмо, за сада се мора сматрати само као јака епизода.

Односно снага на томе огромном простору, од Висле до Карпата, постоје двије верзије: Према руским изворима, Аустријанци и Нијемци имају укупно милион и по војника, 600 хиљада између Варшаве и Ивангорода, 600 хиљада у центру, а 300 хиљада у Галицији. Руси међу тим имају два милиона војника, од којих само на пруској граници једнајест корпуса пјешадије и шест дивизија резерве. Цјелокупна руска снага састоји се из 32 корпуса активне војске и 32 дивизије резерве, а кад додамо војску, упућену на руску границу, руска војска која се данас бије у Пољској и Галицији, износи двадесет корпуса активне војске и знатан број дивизија резерве. Док према аустро-њемачким изворима руска војска је бројно много инфериорнија — једва ако прелази милион војника. Ну ово последње, изгледа, није тачно. Сви се ми још сјећамо, да је руска цензура прошлог фебруара забранила петроградској и московској штампи да ма што пишу о војним припремама. Тада је један чланак у „Биржевија Вједомости“ произвео праву сензацију, колико у Русији толико и у Њемачкој и Француској, који је тврдио: „да Русија жели мир, али да је спремна за рат“. Тај чланак је изашао из кабинета министра војног, и прије но што је ушао у штампарiju прошао је кроз руке царева. У јуну је објављен, у истоме полувјештајном листу, други чланак, који је у полемици са француском штампом ово тврдио: „Русија је спремна; потребно је да Француска буде спремна“. И тај чланак прошао је кроз министров кабинет и кроз царева руке. У поменутом је чланку још било и то: да је нормално регрутовање војске од 450.000 скочило на 580.000 људи. Овај приштај повећава контингент руске војске у мирно доба на два милиона и 320 хиљада људи.

Према свему томе слободно је вјеровати, да царска руска војска, која се данас налази на обалама Висле и Сана, прелази два милиона бајонета. Вара се аустро-ње-

мачка штампа кад друкчије мисли. Да ли је могуће да се и њемачки ђенерал-штаб тако вара?

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент, г. генерал Н. Потанов, примио је ова службена саопштења:

Петроград, 10. новембра у 10-45 у вече. Између Висле и Варте наставља се битка, која је особито упорна у рејону сјеверно од Лођа. Сви огорчени нападаји Нијемаца одбијени су у току 9. новембра на свима линијама. На страни Вјелиња опажене су нове снаге непријатељске, које су имале намјеру да обиђу наше лијево крило.

На фронту Ченстохов—Краков и у Галицији нема значајнијих промјена. У бојевима, који су вођени 8. новембра заробљено је више од 5000 Аустријанаца.

Петроград, 11. новембра у 12-20 по подне. На кавкаском фронту у рејону Ерзерума наше су предње трупе продужиле 9. новембра потискивати непријатеља, при чему су просјекли једну његову колону и запленили комору, муницију и остали ратни материјал.

Јужно од Кара — Килисе код Алашкерска дошло је на неколико мјеста до успјешне борбе с Курдима, које је помагала регуларна војска. Код Азербејџана Турци су поражени на неколико пријелаза и изгубили један дио артиљерије.

Петроград, 11. новембра у 10 сати у вече. Битка код Лођа још се наставља. На једној тачки напала је нацпа којаца њемачке пјешадије, која је одступала, нанијела јој велике губитке и отела тешке топове.

На фронту Ченстохов—Краков развија се битка успјешно за нас. У току 9. новембра заробљено је преко 8000 Аустријанаца. Покушаји непријатеља да пријеђе у контра-напад нијесу успјели.

Петроград, 12. новембра у 2 сата. На кавкаском фронту 10 новембра развијали су се бојеви у Зачорохском крају и у правцу Ерзерума. Непријатељ одбачен на читавом фронту, био је приморан да журно одступа, гоњен нашим трупама.

У осталим правцима, није било значајнијих промјена.

Овдашње Француско Посланство саопштава:

У току дана 9 новембра, на највећем дијелу фронта, непријатељ је показивао своју активност највише канонадом од времена на вријеме; било је ипак, овдје ондје, неколико пјешадијских напада који су у осталом били свуда одбијени. Као обично, ови нападаји су били нарочито жестоки у Аргоњи гдје смо, поред свега тога, напредовали у земљишту у околини Тур-де-Пари.

Систем данашњег ратовања

Букурешки „Журнал де Балкан“ пише:

У овом чудноватом рату народа ми смо до сада запазили два начина борбе, два система:

1) Систем Нијемаца и Аустро-Маџара, који иде за тим, да опколи крила непријатељска или бар да их обиђе. Али овај систем им није пошао за руком ни на бојишту француском ни на руском. Нијемци јаки искуством, које су задобили 1870. на штету Француза, учили су у

својим војним школама, да је најбољи начин борбе заобилажење. Рутина је мал' не дјело њемачке дисциплине; без ње се она не би могла одржавати. Довољно је, ако је једном једно средство пошло за руком, па да се одмах прогласи за погрешно.

Аустријанци не могу да одвоје своје очи од Нијемаца, које они сматрају за непобједљиве. Али зар они нијесу били бијени код Садове? У осталом, за Аустријанце није никаква новина, да буду бијени.

Систем обилажења, доста примитиван сам собом, може поћи за руком само тако, ако је изведен изненада. Али и Французи и Руси знају, како треба да поступају. Већ први покушај њемачки, код Шарлро-а, Французи су умјели одбити и избјећи обилажење.

Да се рутина није тако дубоко укотвила у дух њемачког генерал-штаба, извјесно је, да би он у току даљих догађаја измијенио своју стратегију. Али он то није учинио; напротив, он је продужавао исте покушаје, у сваком случају, кад год се прилика за то јавила. А познати су нам неуспјеси, до којих је та тактика довела.

Аустријанци су са своје стране примигенили исту стратегију, како према Русима тако и према Србима, и они су били тучени од оба ова противника.

2) Систем савезника, који се показује надмоћнији, бар у својим резултатима — што је нада од највећег значења — састоји се у томе, што они управљају све своје снаге на једну тачку, да би сломили редове непријатеља. Резултат је те тактике да приморана непријатеља на повлачење, ако хоће да избјегне цијепљење својих снага.

Нарочито су Руси, на један надмоћни начин, примјењивали ту стратегију. Тако су они били Нијемце и Аустријанце. Очито је, да ова тактика тражи надмоћније трупе, него ли што су непријатељске или бар равне овима.

За данас нам није јављен ниједан одлучан факат. На сјеверу можемо сматрати да је њемачка офанзива коначно заустављена.

Исто нам се тако јавља и нагло повлачење Нијемаца у источној Пруској, резултат њиховог пораза у Пољској. Исто се тако повлаче и на Висли врло брзо, и они до сада мора да су већ напустили крај Пшедбож.

Аустријанци су пак слједујући повлачењу Нијемаца морали напустити Кјелце, гдје су заборавили добар број заробљеника и мноштво муниције.

С једном ријечи на читавом фронту Кјелце—Сандомир Руси су одбили Аустријанце и заузели су и ово последње мјесто, које им је од вриједности као изврстан стратегијски положај.

С јужног ратног војишта нема никаквих вијести. Вјероватно се ту припремају важна дјела.

У рату против Турске енглеска је флота већ отпочела бомбардовање Дарданела. Руске су трупе у Кавказу већ пријешле границу; оне су зазеле много турских мјеста и одбиле султанове трупе.

На крајњем истоку утврђено мјесто Чинг-Тао моћи ће се одржати још само дан два. (већ је пао. Ур.) Остају му само још двије тврђаве, остале су разорене.

Ступање Италије

Московско „Рускоје Слово“ у уводном чланку, под натписом „Ступање Италије“, пише између осталог: Италија се, најзад, одлучила за акцију на Балканском Полуострву. Италијанска ескадра појавила се пред Валомом и искрцала своје десанте. Званично се тај корак мотивише завођењем поретка и мира у Албанији и обезбјеђивањем њене неутралности која је гарантована Лондонском Конференцијом. Само се по себи разумије да прави циљеви ове окупације иду много даље. Ступивши једном на источну обалу Јадранског Мора, Италија се више неће с ње вратити драге воље... Заузимањем Валоне, кључ Јадранског Мора у рукама је Италије, те је Хабзбуршка монархија лишена могућности за излазак у Средоземно Море, јер је Отрантски Залив широк свега 37 морских миља. У погону за невидљивим привидом српске опасности, лукави бечки политичари пали су у много опасније мреже италијанског империјализма. Само се по себи разумије, да граф Берхтолд не може ни помишљати на какав било протест, па чак ни на академски. Шарена кућа Хабзбуршке монархије већ је испрепуцала, и најмањи топли вјетар иза Алпа порушиће остатке некад моћне царевине.

Противњемачка коалиција нема шта да замјери, што је војска краља Емануела заузела Валону. Србија и Црна Гора, које су такође осјећале потребу за излазак на Јадранско Море, нијесу супарнице Италије. Уображене замисли о господарству над туђим достојанством нијесу урођене словенским народима. Италијанска брана против навале ратоборног германизма, који надире на Исток, биће само од помоћи Србији и Црној Гори у случају нове борбе са вјешитим непријатељем српског народа. На послетку, италијанска окупација Јужне Албаније уклања опасност могућних албанских упада у крајеве српске и грчке Македоније. Исто тако, све се више и више утврђује безопасност за Србију и Црну Гору доласком Есад-паше у Сјеверну Албанију.

„Сада или већ никада“

Поводом уласка Турске у рат, „Н. Времја“ између осталог пише:

„Сад је Германији скупоцјен сваки савезник. Три мјесеца ратовања показали су Берлину страшну перспективу потпуног слома свих планова, који су имали притиснути Европу његовом свјетском хегемонијом. Тешки удари, један за другим, падају на аустро-њемачку силу неодољиво. Али ни гром галицијске битке, који је разбио аустријску армију, ни судбоносни исход похода њемачких корпуса, разбијених код августовских шума, ни пораз милионите њемачке армије на Висли — ништа није просвјетлило сазнање турске владе, очаране германским златом, Круповим топовима и краснорјечијем њемачког посланика... Обезумљена Турска заборавила је крваве лекције историје... Самој Турској и њезином народу рат није потребан... Али они који су се уздигли на висину власти путем убиства, издајства и туђег злата, видјевши пред собом пропаст пада, ухватили су се

за руку, која их је купила и у очајању ставили су све на коцку. И у овом часу, судбоносном не само за Турску, него и за балканске државе, ми бацамо поглед на оне народе, који живе и дишу слободно, од како је Русија разбила њихове окове. Дали су и они заборавили прошлост, ропске ланце, вјекове понижења и насиља? Сада је наступио час, када треба образину дигнути, када нема мјеста дволичности, празним увјеравањем и колебањем, сада може бити само једно: ко није с нама, тај је против нас. Бугарска, коју смо ми ослободили и уздихали, у часу велике борбе њезине ослободитељке са њезиним вјековним непријатељима, не може остати пасивним посматрачем. Сваки њезин споразум са заклетим непријатељем Русије, који се с њом ухватио у посљедњој смртоносној борби, био би најтежим издајством свему Словенству и покрио би земљу вјечном срамотом. Бугарска није могла заборавити, да се турски јагаган, који се замахнуо на Русију, вјековима напајао бугарском крвљу. *С Русијом или с Турском, сада или већ никада* — другога избора не може бити. И на подобном пиру неће бити мјеста онима, који, очекујући у стидном нераду исход садашње титантске борбе, послје буду хтјели уграбити залог за пирије трпезе. То право може бити купљено само вјерношћу и крвљу. А како је одговорила Русија на ново безумно изазивање? Почетак рата с Турском био је поздрављен новим шумом патриотизма, манифестацијама, пуним вјере, мужества и свијести о својој моћи. Нека дође што је неизбежно и одређено судбинама народа. Судбина неумитно вуче Турску у посљедњи дио трагедије њеног битисања у Јевропи.

О Сонино

„Борнале д'Италија“ доноси следеће мишљење познатог републиканца, члана италијанског парламента, *Барцилаја*, о новом италијанском министру спољних послова:

„Сонино припада колу оних политичара, који су доказивали потребу, да Италија оснује и уздржи чврсте везе са централним царевинама. Он је у свим својим манифестацијама спољне политике показивао вјерност тројном савезу; али у тој његовој ортодоксији, у току посљедњих година, нијесу улазили сви чланци вјеровања његових политичких једновјерника. Тако, у току балканског ратовања, Сонино није дијелио страховање консулте (министарства спољних посала) од силаска Срба на Јадранско Море, нити је увиђао потребу велике независне Арбаније. Може ли се, дакле, претпоставити, да позитивни ум, као што је његов, није чуо громки глас догађаја, који наступају, да пониште дугу теорију илузија и прилагођавања? И ако је у његов политички ум продро зрачак истине, која сијева из ових догађаја, били он могао да не схвати, да неутралност не може задовољити све евентуалности, него да ове потичу мисао, да неакцију мора замијенити акција јака и одлучна?“

Опажамо к овоме, да се „Борнале д'Италија“ до сада сматрао органом г. Сонино.

ТЕЛЕГРАМИ

Крагујевац, 9. новембра. У току 7. новембра наше трупе разбиле су један непријатељски батаљон, који је наступао код Мионице и натјерале га на бјегство, заплениле једно превлазиште и заробиле око 100 војника. Сјеверно од Лазареваца непријатељ је с једном мањом колоном напао наше положаје, али је

снажном артиљериском ватром заустављен и натјеран снажним испадом наших трупа на повлачење. На осталим фронтовима није се десило ништа значајније.

Крагујевац, 10. новембра. 8. нов. у току цијелога дана водили су се са непријатељем бојеви на линији Лазаревац—Мионица, који још трају. Овога дана код Биограда наша тешка артиљерија послје кратке борбе приморала је на повлачење аустријске мониторе, који су се налазили код Земуна. У овој борби један је аустријски монитор јако оштећен. Исто тако наша је артиљерија брзо ућуткала артиљерију непријатељску која је покушала да потпомогне борбу монитора.

Крагујевац, 11. новембра. Ноћу између 8. и 9. новембра непријатељ је покушао пријелаз преко Колубаре на фронту Дражевачке Војенице—Старо Село. Наше трупе пустиле су га да пребаци на десну обалу Колубаре један дио своје снаге, па га затим снажно нападе. При овом нападу наше су трупе заробиле једног поручника командира чете, шест водника официра, 10 водника наредника, 18 поднаредника, 39 каплара и 278 редова. Остатак непријатељске снаге, који је био пребачен преко Колубаре, у главном је уништен. Један мањи дио који се разбјегао непрестано се предаје у мањим групама. У току 9. новембра продужени су бојеви на линији Лазаревац—Мионица. У овим бојевима, који још трају, наше су трупе једним смјелим испадом сјеверно од села Шонића бациле непријатеља у назад. Том приликом наше су трупе заробиле 3 официра и 136 војника и заплениле 2 митраљеа. На осталим фронтовима није се десило ништа значајније.

Крагујевац, 12. нов. (Службено). У току 10. нов. на положајима од Рогачице водили су се бојеви са оним дијеловима непријатеља. На фронту Лазаревац—Мионица на нашем лијевом крилу у бојевима, који су се овога дана водили, *завршили смо све наше положаје и мјестимични испадима наших трупа натјерали смо непријатеља на повлачење у нареду.* Овом приликом заробили смо доста непријатељских војника. Југозападно од Лазареваца било је неколико непријатељских напада, који су сви снажно одбијени нападима наших трупа. *На овој страни дан се завршио врло повољно за нас.* Јужно од ушћа ријеке Пештана једна јака непријатељска колона нападе је наше положаје. Бој се водио цијелога дана без пресуднога резултата, али *и на овој страни ситуација је наших трупа повољна.* По изгледу и по казивању аустријских заробљеника, који су нам ових дана на разним тачкама пали у руке, *потврђује се да је аустријска војска јако заморена и доста деморалисана. Аустријски се војници предају чим им се укаже згодна прилика.*

Роттердам, 6. нов. Савезничка флота бомбардовала је Кнок на белгијској обали. Стоваришта превозног материјала и војни возови били су уништени. (Нар. извј.)

Урмија, 6. новембра. Руска коњица потукла је Турке код Дукула. Турци су побјегли, оставивши преко 200 мртвих. Потучени Турци у Прехевену скупљају се у Шалибинају гдје добивају појачања. (Нар. извј.)

Лондон, 7. новем. Други канадски контингент од 30.000 људи, већ сада готов, за коју недељу искрцаће се у Енглеској. Први контингент ући ће до краја децембра у активну службу. Аустралија је понудила још једну бригаду лаке коњице, а Нова Зеландија трупе

народне војске. Индије спремају експедицију још једне дивизије од 30.000 људи која ће стићи крајем децембра. (Нар. извјешај).

Лондон, 9. новембра. Енглески листови нијесу ни мало узнемирани Султановом прокламацијом. Сваког дана стижу нови изрази лојалности поданика Царевине. Сви указују да ова прокламација нема озбиљне основе т. ј. опасности којом би пријетила, с друге пак стране савез Турске с двијема хришћанским силама ову прокламацију чини смијешном.

Енглеска је влада данас примила из Делхија телеграм од вице-краља Индије, у ком јавља да му стижу многобројна писмена од кашмирских главара, којима муслиманско становништво Индије енергично осуђује акцију Турске, која потпомаже Њемачку.

Лондон, 9. новембра. Дописник „Франкфуртских Новина“ из Диселдорфа потврђује, да је један енглески авијатичар потпуно уништио један цепенли.

Генерал Бота јавља, да је имао нове успјехе над побуњеницима у Јужној Африци.

Лондон, 9. новембра. Адмиралитет саопштава, да лађе због минирања у већим размјерама морају у извјесним пристаништима узимати пилоте, јер би било врло опасно улазити и излазити из тих пристаништа без њих.

Беч, 9. новембра. Агенција Стефани категорички демантује вијест коју су објавили извјесни листови о томе да ће Италија у скоро издати благајничке бонове 4½%.

Берлин, 9. новембра. Поводом вијести да је предсједник Сједињених Америчких Држава Вилсон питао руску владу за њезино мишљење о миру, берлински листови кажу да мир који би био данас потписан, не би заиста ријешио проблеме, а жртве би онда биле узалудне и бесмислене. Ако је рат био дубока потреба, треба да се заврши да посљигућем жељеног циља. (Нар. извјешај).

Петроград, 9. новембра. Трубецкој нови руски министар, отпутовао је у Србију, опуномоћен да створи српско-бугарски споразум и да постигне да Балканци буду наклоњени Русији. (Нар. извјешај).

Лондон, 9. новембра. Имперали је отпутовао за Рим. (Нар. извј.)

Фридрихсхафен, 9. нов. Два аероплана, вјероватно француска, бацили су бомбе на спремишта Цепелина, не учинивши никакве штете. Један аероплан је одмах бачен на земљу, а други је побјегао. (Нарочити извјешај).

Берлин, 9. новембра. Принц Аугуст Вилхелм у једној аутомобилској несрећи, док је вршио војну службу, сломио је опасно ногу и ранио се на бради.

Опровргава се вијест да ће Билсмијенити у Риму фон Флотова. (Нар. извјешај).

Ајфелова Кула, 9. нов. 9. новембра није било промјене у целокупном положају. Има повремене канонаде с једне и с друге стране на великом дијелу фронта, али није толико жива као синоћ. Било је неколико неуспјелих нападаја њемачке пјешадије, који су били нарочито жестоки у Аргони гдје су Французи задобили терена.

Стање здравља француских трупа одлично је; неистините су њемачке противне радиотелеграфске вијести о томе. (Радиотелеграфски извјештај).

Урмија, 10. новембра. У правцу Ерзерума непријатељ је одбијен с губитцима на цијелом фронту и био је приморан да одступи с највећом брзином, гоњен енергично од

наших трупа. Положај у осталим крајевима без промјене. (Вјестник).

Рим, 10. новембра. Атинске новине „Естиа“ сазнају из Каира да су се Енглези искрцали у Јафи.

У истој депеши јавља се да су Турци, послје напуштања Ее Ариша, повукли на Синајско Полуострво.

Једна друга депеша из истог извора каже да предстоји промјена режима у Египту који би постао краљевином под Рустемом, сином Исмаиловим. Тако да је одлучила енглеска влада и да је енглески генерал Максвел већ дао на знање турском комесару нека се спреми за пут.

О акцији у Јафи, „Трибуна“ каже да су се Енглези искрцали на висовима на уласку на Синајско Полуострво.

Енглеска амбасада у Паризу саопштава да се у Јужној Африци наставља гоњење трупа генерала Бејерса и да су ухваћена још 74 бунтовника. (Нар. извјештај.)

Порт-Саид, 10. нов. Енглези су посјели трупама обје обале Суецког Канала. (Нар. извјештај).

Лондон, 11. новембра. „Морнинг Пост“ сазнаје, да је Чемберлен примио позив Лојда Џорџа да га помогне у изради детаља за ратни буџет.

Париз, 12. новембра. Јуче је непријатељ управљао жестоку канонаду нарочито против Ипра, Соасона и Ремса.

У Аргонима непријатељ је извршио велики број јуриша који су сви били одбијени.

Нема никакве промјене на осталом фронту. (Радиотелеграфски извјештај.)

Петроград, 12. нов. Главни штаб кавкаске војске саопштава: У околини Чорока развија се акција. (Вјестник).

Лондон, 12. новембра. У Доњем Дому, Лорд Черчил изјавио је да су мајор Бригс, мајор авијатичар Балингтон, поручник авијатичар Сипе, летјели из Француске до фабрике Цепелина у Фридрихсхафен гдје су се спустили на малу висину, бацајући бомбе, поред све жестоке артиљеријске и пушчане ватре. Бригс рањен, заробљен је и одведен у болницу. Остали су се вратили здрави, и ако су њихове машине биле оштећене. Они кажу да су све бомбе погодиле циљ и да су учиниле фабрици велике штете.

Адмиралитет објављује да су енглески бродови потопили два подморска њемачка брода на сјеверној страни Шкотске. (Радиотелеграфски извјештај).

Петроград, 13. новембра. Бојеви код Лођа продужују се. *Оне масе Нијемаца, које су 7. нов. продрле у рејон Колушки, наша је војска околила са свију страна, и оне се напрежу, да продру на сјевер. Овом приликом заробили смо велики плујен и много војника.*

На фронту Ченстохов—Краков бојеви се очигледно развијају у нашу корист.

Наша војска, која је прешла Карпате близу станице Мезо—Лаборц, *околила је велику масу аустријских војника, заробила једног генерала, 40 официра и 3.500 војника.*

Спустивши се у мађарску равницу она је освојила варош Хомони.

Петроград, 13. новембра. *На кавкаском фронту наше трупе енергично гоне разбијеног непријатеља.* Наши војници наилазе на масу смрзних турских љешева. Заробљеници причају, да турска војска намјерава повући се у Ерзерум и турске тврђаве.

Ми смо заробили велики број турских војника и задобили огроман ратни плујен.